

גודל מעלת הצדקה והחסד

לשונות נפלאים על גודל מעלת ושבחת מצוות הצדקה וגמילות חסד מוצאים אנו בחז"ל - גמרא ומדרשים, כמו גם בפסקי ההלכה המובאים ברמב"ם טור שו"ע - הנה לפניך כמה פניני לשון, המלהיבים ומזהירים את יופיו של מצווה זו.

"כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך באחד עשרה ברכות" (בבא בתרא ט:).

"לעולם אין אדם מעני מן הצדקות, ולא דבר רע ולא היזק מתגלגל על ידה" (רמב"ם פ"י מהלכות מתנות עניים).

"כל המרחם על העניים הקב"ה מרחם עליו – ויתן האדם אל לבו: שהוא מבקש כל שעה פרנסתו מהקב"ה, וכמו שהוא מבקש שהקב"ה ישמע שוועתו כך הוא ישמע שוועת עניים. הצדקה דוחה את הגזירות הקשות, וברעב תציל ממות, ומוסיפה לו אורך ימים" (שבת קנא: ובשו"ע הלכות צדקה יו"ד רמ"ז סעיף ב' וסעיף ד').

אכן כן, בכוח אותן מצוות נפלאות המנויות בפרשת השבוע: "מצוות 'פתוח תפתח', 'נתון תתן', 'די מחסורו אשר יחסר לו', ואזהרת 'לא תאמץ לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחריך האביון ולא ירע לבבך בתתך לו' - כל אלה, יצרו את כל הפלאים של גמילות חסדים בין עם בני ישראל. בזכותן, הבנים הפזורים של בית יעקב הפכו להיות חברת גמילות חסדים גדולה, שפעולותיה ניכרות מלוא רוחב הארץ, ובתי ישראל ולבות ישראל נחלצו לעזרת כל אומלל הזקוק לתמיכה" (ר' שמשון רפאל הירש).

* * *

גם רבנו הקדוש ר' נחמן מברסלב זי"ע, מאיר לנו באור יקרות, גדול מעלת מצוות הצדקה, לכל מי שרוצה להיכנס לשערי עבודת השי"ת. בספר המידות ערך 'צדקה' מגלה רבנו ז"ל עשרות רבות של סגולות נפלאות ומתנות יקרות שזוכה בהם האדם בכוח מעלת הצדקה - לך נא ראה שם ותלהיב נפשך להרבות חיילים בכל הקשור למצות הצדקה - אשר כאמור, בשבת זו, היא בבחינת: "כל הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם!"

למותר לציין, שמצוות הצדקה אין עניינה רק בכסף, כי הרי בצדקה יש חלקים הקשורים יותר לגופו ונפשו. ולכן, גם, ובמיוחד, כשאין את האפשרויות לעסוק בצדקה וחסד בממון ממש, הרי ודאי שצריך להתאמץ ביתר שאת וביתר עוז, להרבות ב'לפייסו', ו'להלבין את שיניו' – לגרום לו להעלות חיוך על דל שפתיו, ולהאיר בו קצת שמחה ומאור פנים, וכמאמר חז"ל: "גדול המלבין שיני חברו יותר ממשקהו חלב".

* * *

והנה, כבר בתחילת הספר **ליקוטי מוהר"ן** (תורה ב' ח"א), מגלה לנו רבנו הקדוש שהדרך לזכות לתפלה נקייה, הדרך להינצל מבלבולי המחשבות זרות של העננים המכסים על העיניים והמפריעים את מעבר תפלתו של כל איש - 'סכותה בענן לך מעבור תפלה', הרי בכוח הצדקה אפשר לשבר אותם המסכים המבדילים, ולהצליח להוציא לאור את מילות התפלה, מבלי לנטות לימין או לשמאל, אלא להיות קולע אל השערה מבלי להחטיא את המטרה, וז"ל רבנו הקדוש שם:

"על ידי הצדקה אוחזים במידת המשפט! ובשביל זה צריך להפריש צדקה לפני התפלה! כדי שיוכל לכלכל דבריו במשפט! שיהא קולע אל השערה, ולא יחטא, היינו שיהיה תפלתו שגורה בפיו על ידי הצדקה"

* * *

גם במלחמת היצר, מול הניסיונות הכבדים המתגברים חדשים לבקרים, בחיות רעות וליסטים, לטרוף וללסטים, ולהפיל כל אחד במכשול הגאווה והפניות, דיבורים האסורים ודברים בטלים. גם מול כל אלה - מגלה לנו רבנו הקדוש - הנשק הארטילרי הכבד והיעיל, היא להפציץ אותם, את אותם חיות רעות וליסטים, בכוח נתינת צדקה לצדיקים, וכלשון רבנו הקדוש (ליקו"מ ח"א תורה ד'):

"בכוח הצדקה שנותן לתלמיד חכם על ידי זה ניצול מהמידות רעות הנמשכים משני היסודות: 'חי' 'מדבר', שהם בחינת 'חיה רעה' ו'ליסטים', שהם דברים בטלים וגאווה. כי הצדקה הוא בסוד 'עלה עמוד השחר' - כמו שכתוב: "כי תראה ערום וכיסיתו - אז יבקע כשחר אורך".

* * *

כן ידידי, הנשק הסודי הזה הוא גם התרופה הטובה ביותר במלחמת התאוות של תאוות הממון, בו בשעה שהאדם מרגיש שיש להבה בלבו להיות אץ להעשיר, ותאוות הנגידות והעשירות ממלאת את כל ישותו - שיוציא מהר את קני התותחים של מצוות הצדקה, ובכך ישבר וירסס וינפץ את אותה רוח פנימית המלהיבה את לבו להיות אץ להעשיר - הגורמת לו, בדרך כלל, בסופו של דבר, ניפוץ אשליות ומרירות רוח ועצבות לב. וזה לשון רבנו ז"ל בעניין זה (ליקו"מ ח"א תורה י"ג):

"שבירת תאוות ממון הוא על ידי צדקה, כי על ידי הצדקה, שהוא רוח נדיבה, על ידו מקררים חמימות הלב של תאוות ממון"

* * *

"וישמע יתרו" - אומרים חז"ל: "מה שמע שמועה ובא?"!

יש שמיעה ויש שמיעה!

יש לפעמים והאדם מצליח לשמוע, להאזין, ולהקשיב - ובבת אחת הוא עושה סוויטש לכל החיים!! שמיעה אחת טובה וזה כבר סוף הסיפור!

מה א"כ יגרום לו לאדם להיות קשוב? מה היא הדרך לגרום לאוזנו לשמוע להקשיב ולהאזין על מנת שהשמיעה אכן תשנה את כל מהותנו?!

גם לצורך זה - מגלה לנו רבנו הקדוש בתעלומות חכמתו - יש למצוות הצדקה תפקיד חשוב ביותר!

כי בכוח הסגולות והתוצאות וההשלכות של מצוות הצדקה להפוך את האוויר שמסביבנו לאוויר זך ונח, וזאת, בכדי שיוכלו להשמיע את דברי הצדיקים גם לכל הניצוצות שנטמעו ונבלעו בין הקליפות, ולגרום להם להתגייר ולשוב לחיק האמונה האמיתית. וזה לשון רבנו ז"ל (ליקו"מ ח"א תורה י"ז):

ואיך אפשר לעשות גרים? הלא הם רחוקים מאוד מקדושת ישראל? ומאין בא זאת, שיבוא להם על הדעת שיתגיירו?!

אך דע, שזה נעשה על ידי צדקה שנותן לתלמיד חכם שהוא כלול מכמה נפשות ישראל, כי כל מה שנותן צדקה ליותר נפשות על ידי זה הוא קונה לו רעים ביותר וקונה אהבה עם יותר אנשים, ועל ידי זה מתרבה האוויר הנח והזך!

כי שנאה הוא רוח רעה, בלבול האוויר, ועי"ז אין יכולים לשמוע דברי הצדיקים, כי עיקר חוש השמיעה הוא מחמת שאותיות הדיבור מכים באוויר, והאוויריים מכים זה בזה עד שבא לאוזן השומע.

ועל כן כשהאוויר נח וזך וצלול, אזי כשמדבר אחד שיכול לדבר אזי נשמע הדיבור למרחוק. אבל כשיש רוח סערה, אזי אי אפשר לחברו לשמוע אותו, כי הרוח מבלבל ומפריד חלקי האוויריים ומתפזרים עד שאי אפשר לחברו לשמוע אפילו את קולו מכל שכן הדיבור בעצמו.

ועל כן, על ידי שיש רוח שנאה אין יכולים לשמוע דברי האמונה של הצדיקים, אבל בכוח הצדקה שמרבה האהבה ורעות והופך את האוויר להיות אוויר נח וזך וצלול, על ידי זה נשמע הדיבור למרחוק!

ועל כן העיקר ליתן צדקה לצדיקים אמיתיים ולעניים הגונים, שהם כלולים מכמה נפשות, וזה מגדיל מאוד את השטח של האוויר הנח והזך. ואזי, כשמדבר זה שיכול לדבר, דיבור ישראלי, היינו דיבור קדוש, אזי זה הדיבור נחקק באוויר והוא הולך ונשמע למרחוק "ושמעו הולך בכל המדינות" ועי"ז מתגיירים הגרים!"

הבט נא, נפלאות נוראות ההשלכות של כוח מצוות הצדקה. כי בכוחה לגרום שגם הניצוצות החבויים בין הגויים ישמעו דבר ד' ויבואו ויקבלו מחדש עול מלכותו יתברך!

כ"ש, וק"ו בן בנו של ק"ו, מה גודל כוחו של הצדקה לגרום לכל אחד מאתנו, לשמוע עוד יותר טוב, ועוד יותר עמוק, ועוד יותר איכותי, את דבר ד' - על מנת להתעורר מחדש לעבודת את ד', ולחדש ימי נעורינו - הימים אשר עברו בחושך, להחזירם אל הקדושה.

* * *

נחזור ונשנן לעצמנו הבטחת חז"ל על הפסוק: 'כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלוקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידיך'! גלגל הוא החוזר בעולם!

כגלגל הזה, שחוזר תמיד ומתגלגל! כך גם סגולת הצדקה! בכוחה לחזור ולהתגלגל להיטיבך באחריתך ברוחניות ובגשמיות!

וכלשון רש"י - בסוף פרשת השבוע - על הפסוק (טז' יא'): **'ושמחת לפני ד' אלוקיך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך' - ארבע שלי כנגד ארבעה שלך! בנך בתך עבדך אמתך, אם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך!**

מי לנו גדול יותר מהקב"ה שמבטיחך לשמח את שלך! כאשר אתה תשתדל לשמח את שלו! הרי זו השקעה בטוחה, וודאית, ברוחניות ובגשמיות!

* * *

וכפרפרת נאה, הוסיף מה שראיתי בספר **'מאזניים לתורה'** שמביא על כך משל נאה בעניין הצדקה שמשולה **לגלגל**:

סוכן, בעל עגלה, היה מביא בעגלתו סחורות שונות מהעיר הגדולה לחנווני עירו על פי הזמנתם! פעם אחת לפני פסח, בשעת הפשרת השלגים וקלקול הדרכים, ראה והנה הסוס עייף! ועגלתו טבועה בבוץ! וממילא אי אפשר במצב כזה להגיע לעיירתו לפני החג! ואין ברירה רק כאשר יקל מעל הסוס את המשא הכבד! וישאיר בדרך, מחצית מן הסחורה!

נו נו, אמר בלבו, הרי החנוונים נותני לחמו כל השנה, יקצפו עליו מאוד אם הוא לא יביא להם את כל סחורתם אשר הזמינו אצלו! ואיך יראה את פניהם?!

נצנצה מחשבה בלבו: הלוא הגלגל של העגלה, יחד עם הרפש והטיט שעליהם, משקלם עולה עוד יותר ממשקל מחצית מהסחורה! וממילא, אם יסיר אותם מהעגלה, הסוס ירוץ מהר! ותביא הביתה למועד הנכון את כל הסחורה!.

אמר ועשה! אבל לדאבון לבו ראה כי בלי הגלגלים אי אפשר לסוסתו לזוז אפילו מטר אחד! אפילו פסיעה אחת!

כן כן, ידידיי, כך הוא גם בכל הקשור למעשה הצדקה!

כאשר רואה האדם לפעמים שפרנסתו מצומצמת! מחליט הוא מיד: נו, הרי אי אפשר לקמץ בעיסה שלי! באוכל שלי... או במלבושיי ובמלבושי

אשתי בניי ובנותיי! אלא חייבים לקמץ בראש וראשונה בענייני הצדקה והחסד!

הוא חושב לעצמו שצריך להוריד את הגלגלים!

ועל זה באה התורה לרמז לאדם:

דע לך שכל ענייני הצדקה והחסד הללו הם כמו הגלגלים של כל עגלתך הטעונה!

מעשה הצדקה והחסד הם הגלגלים של פרנסתך!

כי **בגלל** הדבר הזה הברכה מצויה! ואם תסיר את **הגלגלים** הרי תעמוד העגלה על מקומה!

ויהי רצון שנזכה כולנו לעמוד איתן בניסיונות של מצוות הצדקה, בגוף ונפש וממון! במחשבה דיבור ומעשה **שבכוח הצדקה אפשר לזכות שיפתחו לנו לרווחה שערי רחמים ורצון**, באופן שיקויים בכל אחד מאתנו במהרה, ובנגלה:

כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלוקיך בכל מעשה ידיך ובכל משלח ידיך!